

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historica Relatio De Ortu Et Progressu Fidei Orthodoxae In Regno Chinensi Per Missionarios Societatis Jesu

Schall von Bell, Johann Adam

Ratisbonae, 1672

Cap. III. Adversa quibus Astronomici Patrum labores conflixerunt. Mors
Doctoris Pauli.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11805

14 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*
endi methodum indicaret : Tertia pro faci-
litando calculo omnia ad confectas Tabulas re-
ferret , ita ut nulla opus esset solutione Trian-
guli , vel labore qui Mathematicos à studio
novæ Regulæ posset deterrere. Hæc singula
centum quinquaginta libellis comprehensa ,
quinque plus minus annorum spatio , assiduo
labore compilata , ac tum à Doctore Paulo Si-
nicè limata prodierunt in lucem : Hæc insuper
re felices , quòd Virum in eo nacti essent , qui
non minùs facilitate & elegantia styli , quàm
subjectæ materiæ notitiâ , omnia & ornaret &
illustraret.

CAPUT III.

*Adversa quibus Astronomici Patrum labores
confluxerunt. Mors Doctoris Pauli.*

SUscpto operi primis annis impedimentum
nullum fuit , dum intra privatos parietes
ferveret : posteaquam verò in lucem pro-
dire cœpit , & confectis varij Generis instru-
mentis , Regij Mathematici ad cœlum dime-
tiendum provocari ; tum demum conspiratio-
ne facta , nihil ab indigenis Astronomiam
profitentibus intentatum mansit , ut cœpta im-
pedirentur : nihil non à Patribus , ut elucta-
rentur , exhaustum molestiæ.

Pri-

Primus in arenam profiliit Senex , cognomine GUEY , magni olim Viri & Astronomiæ peritissimi , & ob id correctionem Calendarij tunc quoque affectantis discipulus ; hic ubi à montibus vicinis (in quibus delitescens morabatur , ad famam ut ferebatur , eruditionis aucupandam) vocem renascentis Calendarij percepit , adrepsit in Curiam , statimque libello supplici Regi oblato vicem despecti Sinensis Imperij deplorans , Zelum pro Patriæ existimatione copiosè monstravit : Aiebat perperam exteris Provinciam hanc emendandi Calendarij demandari ; cùm ex indigenis aptiores non deessent : Illos & Imperatori & Imperio pudori esse : si alios nollent huic negotio præfici , se , quamvis decrepitum , illi expediendo sufficere . Majorem procellam ab hac critici senis intemperie veriti Patres , quem etiam asseclis stipatum adverterent , maturo consilio illum ipsum sibi adjungere statuunt , ac Doctori Paulo persuadent , ut suis illum Academicis adscribat ; non ultra adversaturum , si particeps fieret eruditionis , cujus fulgore invidet . At providentior Paulus , Patrùmq; amantior , negabat concives suos indolem habere Europæam , quæ cuiq; sua candidè tribuat . Sub ovina pelle vulpem incedere , imò lupum grassari : Quidquid ingenij in cõmune collaturi essent Patres arrogaturum illum sibi ; Cessurum illum

illum equidem Patribus labores, sed honores involaturum.

Nec absuit vaticinio fides: libellum famosum à sene editum nō multò post necesse habuerunt ut confutarent Patres, & Paulus ut Authoritate retunderet. Proscissus quin etiam iste à Blaterone calumnijs, quò validiùs inveteratam elideret impudentiam, impetrato diplomate Regio evocavit ex omnibus orbis Sinici Regnis ac Provincijs, quotquot vel aliqua Astronomiæ scientiâ pollerent, vel opem suam ad corrigendum Calendarium conferre vellent: Inventique sunt complures, qui ex remotissimis Provincijs confestim advolârunt; quos ne privato consilio & nullo experimento facto denuo dimitteret, ad futuras aliquot Eclipses provocavit: Eo pacto, ut illi calculum suum fideliter obsignatum, Patres quoque suum, anticipato Regi traderent, ac tunc demum instante die, unâ omnes, in specula Mathematica, Sinensibus instrumentis instructi (ne qua suspicio fraudis adesset) communi observationi adessent: ita vel ab Astris discussâ causâ neminem conqueri, ut præteritum; neminem, ut convictum jure stomachari qui possit, futurum. Tenuit sapius cursum hæc concertatio, seu quando Eclipses, seu quando motus Planetarum inspicerentur, & adventitij illi à calculis suis plerumque delusi; cum ultra concertare inppuderet

deret ad propria redierunt. perstitit in arena. Senecio ; mansitque conditio mutua observantium ; ut quotiescunq; instaret Eclipsis aliqua, vel alius Aspectus siderũ ; non tantum Patres & Antagonista , sed etiam Regij Mathematici , qui classem suam in hoc Tribunali Mathematico tenent , quisque calculum suum obsignatum multis antè diebus Regi traderet : imò paucis diebus , antequam quid esset observandum, id ipsum depicto etiam schemate prælo daretur : Quà æmulatione factum , ut animi omnium ad diligens studium accenderentur , & quò quis melior , eò etiam vulgo amplius innotesceret.

Moritur interim Doctor Paulus , sui desiderio apud Regem, æquè atque apud Patres relicto: Bis tæruè, dum decumberet, miserat Rex, qui suo eum nomine inviseret , muneris loco esculentis quibusdam in singularis benevolentia signa submissis. Erat vir hic integerrimus: favorem emere , aut vendere nusquam solitus: In omni Sinensium disciplina eruditissimus ; styli quoq; elegantia eminens : Et quamvis ex Australi Provincia esset oriundus (qui ut plurimum sicuti ingenio antecellunt ; ita etiam caliditate & superbiâ superant) mirâ sinceritate & demissione omnes sibi devinciebat.

Modestia civilis illud documentum fuit. Contigit , ut Rex ipso præsentè ex Colais , ad
B quam

18 *Initia Expeditionis Christ. ad Chinens.*

quam ipse quoque supremam dignitatem recens erat evectus, quæreret, nescio quid, antiqui Juris; cùmque hoc omnes ignorarent; maluit cum omnibus videri nescius, quam respondendo solus sapere: Vix ostium egressi, quærunt ex illo reliqui, quid de proposito negotio sentiret: tum ille quæstionem oblatam expeditissimè solvit: Conquerentibus postea illis, quòd tacuisset, candidè respondit: Tacui quia ad me interrogandum Rex nondum devenerat.

Quoties ad templum, ut sacrificio Missæ interesset, ventitabat (veniebat autem frequentissimè, eaque de causâ ædes ædibus Patrum, contiguas conduxerat, ostiolo etiam pervias, quo faciliùs devotioni suæ satis faceret) Christiani parvulos ac plebejos, qui fortè propiùs ad altare adreperant, tanti viri reverentiâ, protinus repellabant: Verùm hæc officia sibi impendi vetabat ipse; atque instantibus, ut honorem hunc debitum non respueret, respondebat, se talibus stipatum confidentiùs coram DEO preces effundere.

Habebat domi suæ Oratorium exiguum quidem, sed decentissimè ornatum, ibique imaginem Crucifixi devotissimè depictam, coram quo mane quotidie prostratus, antequam ad negotia procederet, dimidiâ ad minus horâ DEO supplicabat.

Supremo morbo ægrotat

et Adamus
adsti-

adstitit in ipsius ædibus commoratus pro solatio tam bene meriti & tanti viri. Hunc tametsi ætate longè juniorem, nempe quem triginta ferè annos anteiret, Patris tamen loco Paulus reverebatur; nec solùm ea, quæ pro dispositione ad discessum è vita, & de Sacramentorum susceptione suggerebat, promptissimè exequebatur, sed eadem promptitudine alia quoque expediebat, quæ vel de dignioribus Academicis Regi commendandis, vel de componendis rebus domesticis proponebat. Demortui funus Christiano more curatum est: Quod deinde filius ac nepotes in Patriam avexerunt.

Defuncto Doctore Paulo, dum alius hoc in munere substitueretur, ab observationibus Astrorum desitum est, & resumpta cura Ephemeridum seu Calendarij Chinensium restituendi: data opera, reddendo Cyclo sexagenario Sinensi, qui ex duodecim litteris horarijs, cum alijs decem, quasi proprijs notis componitur, ijs quæ de naturali rerum ortu, & interitu, ad singulos menses pertinent, pro nunc sibi relictis; Lunationũ quantitates & respect' ad solem, ipsiusq; solis ortus, & occasus, huic loco proprius, de novo additus (quæ postea ad omnes Sinensis Imperij provincias extensa, solisque in signa Zodiaci ingress' pro iisdè adjectus) relicto spatio, quod alioquin Electiones ad res naturales vel agendas vel vitandas explebant. Atq; hoc

20 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*

Calendarium vulgi descriptum, cum altero, quod Calendarium Planetarum vocant, quo motus Planetarum ad dies singulos annotantur. Utrarumque Ephemeridum exemplar primum Regi præsentant quotannis Chineses, cum primum à Mathematicis Regijs elaboratum est. Et prius quidem quotannis quarto mense jam prælo eductum ad omnes Provincias, recudendum in singulis, mittitur; decimo verò mense in ipsa Curia omnibus Magistratibus distribuitur; gravissimâ pœnâ propositâ ijs, qui privatim alia Calendaria ediderint; ut ita totum Imperium non nisi uniformi calculo, hocq; à solis Mathematicis Regijs in ipsa Curia composito utatur. Posterioris exemplaria non nisi Tribunalibus, quæ sunt in Curia pro rata distribuuntur. Eclipses verò utriusque sideris sex ad minus mensibus antequam contingant Regi offeruntur, quò etiam tempus ad remotiora regna mittendi suppetat. Sed has quoniam Sinæ prout in Curia spectandæ erant nihil immutatas aliò amandabant, ideò ne in Provincijs remotioribus error eveniret, ad singulas Provinciarum Metropoles calculatio propria deinceps expedienda fuit. Si qui alij aspectus aliorum siderum, aut quævis phænomena sese conspicienda offerant, hæc ad Regem solum referuntur, & rarò alijs innotescunt. Hac ratione ea quæ ex nova Planetarum

tarum Theoria concinnata erant Calendaria tunc designata sunt, & quamdiu intra privatos parietes à Patribus compilabantur, aliquot consequentibus annis soli Regi oblata fuerunt: Postquam verò evaserant Juris publici, spatia illa quæ relicta erant electionibus ad singulos dies, indigenæ ipsi repleverunt; & quidem hæ multò meliores pristinis quòd à certioribus siderum aspectibus, causisq; naturalibus exactiùs combinatis desumerentur.

CAPUT IV.

Alij motus adversus Calculi Astronomici Novitatem.

Sublato è vivis Doctore Paulo sufficiens se putabat is, de quo supra meminimus Senecio: At decreto Regio in Præsidem Astronomiæ renunciatus est Doctor *Ly Petrus*, vir bonus equidem, sed percupidus pacis; quique ubi contentione aliquâ opus esset humeros subtrahebat clypeo; Vitricus, non parens operis, quod Doctor Paulus fuerat auspiciatus: Nec promovere rem communem sollicitus; sed more Chinesibus usitato hac occasione sine suo dispendio connixus promoveri. Eum Patres Regi suaferant annitente Paulo, ab iisdem permoto, sed omnes amicitiae & Christiani nominis larvâ delusi. Æmulos timidum homi-